

הנחיות להוראה עם המצגת "איזה ערך יש לערך?"

קהל היעד: כיתות ט ומעלה

הרעיון:

התלמידים יכירו את הדילמות הקיימות סביב סוגיית מחיקת ערכים בוויקיפדיה וכן נימוקים שונים לכל צד.

התלמידים יתנסו בדילמה המשלבת טכנולוגיה ומוסר: האם למחוק ערך אודות אפליקציה פוגענית או להותיר אותו על כנו?

התלמידים יבחנו מצב של "התנגשות בין זכויות", שבו רצונות ואינטרסים של צדדים שונים סותרים זה את זה ויוצרים קונפליקט. התלמידים יתנסו בבחירת נימוקים משכנעים לכל אחד מן הצדדים כדי לנסות ולהכריע ביניהם, ובסופו של דבר גם יציעו דרכי פתרון חלופיות.

את הפעילות אפשר להעביר בשיעור אזרחות, בשיעור עברית, בשיעורי חינוך וכישורי חיים, ובמכינות קדם-צבאיות. אם הפעילות מתקיימת במסגרת שיעור אזרחות, חשוב להקפיד בה על שימוש בשפה אזרחית מתאימה כפי שמופיע במצגת, ב"למידע נוסף".

הפעילות מלווה בקול (סאונד) כדי לשוות לדיון בין הצדדים ממד מוחשי וכדי להדגים מעמדת (דיבייט) משכנע בין הצדדים. ניתן להשתמש במצגת גם ללא חיבור הרמקולים, ולהקריא בכיתה את משפטי המפתח.

משך הפעילות: 90 דקות

מהלך הפעילות:

שקופית 1 פתיחה

בשקופית זו מוצג נושא הפעילות: "איזה ערך יש לערך?"

על המורה להקדים ולשאל שאלות על שימוש בוויקיפדיה, לדוגמה:

- באיזו תדירות משתמשים התלמידים בוויקיפדיה?
- אילו שימושים עושים התלמידים בוויקיפדיה – בהקשרים לימודיים ובהקשרים לא לימודיים?
- האם מישהו מהתלמידים כתב או ערך בוויקיפדיה עד היום? אם כן, אילו ערכים?

כעת כדאי לשאול את התלמידים מה הקשר בין הכותרת "איזה ערך יש לערך?" לבין ויקיפדיה, מה לדעתם משמעות הכותרת ובמה יעסוק השיעור.

על המורה להסביר כי בשיעור נעסוק בסוגיה המשלבת טכנולוגיה (ויקיפדיה) ומוסר – האם לדעתכם כל נושא ראוי לערך בוויקיפדיה?

חשוב להבהיר שכמעט בכל מצב בחיים ייתכן שזכויות ואינטרסים של צדדים שונים יתנגשו, וכי מדובר בסיטואציה אנושית וחברתית בסיסית. בפעילות זו נדגיש את ההתנגשות בין רצונות ואינטרסים סביב כתיבה בוויקיפדיה.

שקופית 2 רקע

שקופית זו מציגה את סיפור הרקע: אפליקציה המאפשרת שליחת מסרים באופן אנונימי. האפליקציה עוררה סערה ובסופו של דבר הוסרה מן הרשת (בהשראת האפליקציה Blindspot – [כתבה](#)).

ניתן לשאול את התלמידים:

- האם אתם מכירים אפליקציות דומות?
- האם לדעתכם יש מקום לכתוב ערך על אפליקציה כזאת בוויקיפדיה?

שקופית 3 הצבעת מחיקה בוויקיפדיה

בשקופית זו מוצג הסבר קצר לתלמידים אודות השיטה למחיקת ערכים בוויקיפדיה, המחייבת רוב של 55% מבין המצביעים. חשוב להדגיש בפני התלמידים שלא כל אדם או משתמש רשום בוויקיפדיה יכול להצביע, אלא רק משתמשים פעילים במיוחד המעורבים מאוד בכתיבה בוויקיפדיה (בעלי ותק של 30 ימים בוויקיפדיה, שערכו 100 עריכות במהלך 90 הימים שקדמו לתחילת ההצבעה).

ניתן לשאול את התלמידים:

- האם לדעתכם הרוב הנדרש בהצבעת מחיקה (55%) הוא נכון או שיש לשנות אותו?
- האם לדעתכם לכל אדם צריכה להיות האפשרות להשתתף בהצבעת מחיקה או שהשיטה הקיימת נכונה?

למורה: עוד אודות הצבעות מחיקה בוויקיפדיה ניתן [לקרוא כאן](#).

שקופית 4 האם בכלל למחוק ערכים?

בשקופית זו מופיעות שש דמויות העונות על השאלה: האם יש למחוק ערכים בוויקיפדיה באופן כללי? (שימו לב שהדיון בשלב זה לא עוסק עדיין באפליקציה המדוברת) בעת פתיחת כל אחת מן הדמויות מומלץ ללחוץ על "למידע נוסף" כדי לקשר למושגים רלוונטיים באזרחות. הידע מתחום האזרחות יכול להיות רלוונטי גם לתחומי דעת אחרים.

בעקבות הצפייה בדמויות, אפשר לשאול:

- עם מי אתם מסכימים ומדוע?
- האם לדעתכם אפשר לגשר בין הדרישות השונות של הצדדים? כיצד?

5 שקופית המשימה

בשקופית זו מוצגת המשימה: השתתפות בהצבעת מחיקה כוויקיפדים פעילים ומעורבים. מומלץ להקריא את המשימה, ללחוץ על לחצן ההקראה או לבקש מאחד התלמידים להקריא את המשימה בקול רם ולוודא שהיא מובנת.

6 שקופית

יש למחוק את הערך בוויקיפדיה על האפליקציה

בשקופית זו מוצגת עמדת הטוענים שיש למחוק את הערך והנימוקים שהם מעלים. יש להקריא את טענתם, המופיעה בבולן הדיבור מימין, ולעין עם התלמידים בנימוקים השונים. אפשר להקריא את הנימוקים, לבקש מאחד התלמידים להקריא אותם, או להשמיע אותם באמצעות לחיצה על כפתור ההשמעה שבצד כל נימוק. מומלץ להסביר לתלמידים שחשוב לקבל החלטות בצורה מושכלת ולהתבסס על נימוקים מדויקים.

המשימה לתלמידים היא לבחור את הנימוקים המשכנעים ביותר באמצעות לחיצה עליהם (לחיצה נוספת על הנימוק מבטלת את הבחירה). חשוב להדגיש באוזני התלמידים שכל הנימוקים ראויים ונכונים, אולם כשמקיימים דיון כדאי להשתמש בנימוקים הרלוונטיים ביותר כדי לשכנע את הצד השני, וכך יש לעשות גם כאן.

עודדו את התלמידים להציע גם נימוקים משלהם באמצעות לחיצה על הכפתור "נימוק נוסף". לאחר הקלדת הנימוק יש ללחוץ על כפתור "סיום", ולאחר מכן על כפתור "שלח".

בפן האורייני, חשוב להבחין בין הטענה (הבעת הדעה) לבין הנימוקים המחזקים את הטענה. השקופית כולה מבטאת את העמדה המלאה, המורכבת מטענה ומנימוקים.

שקופית 7

אין למחוק את הערך בוויקיפדיה על האפליקציה

מהם 3 הנימוקים המשכנעים ביותר לדעתכם?

- כבר כיום קיימים ערכים על יישומים רבים ותוכנות שונות, ואין סיבה שאפליקציה זו תופלה לרעה ולא תקבל ערך משלה.
- למידע על האפליקציה ולמידע בכלל יש חשיבות שלא תמיד ניתן לחזות מראש או לדעת מה ייעשה בו בעתיד. כמו כן, המחאה הציבורית שהייתה סביב האפליקציה עוררה עניין ציבורי שמצדק ערך בוויקיפדיה.
- מטרתה של ויקיפדיה היא לספק מידע ולא להחליט עבור הציבור מה ראוי ומה לא ראוי, ולכן אין למחוק את הערך על האפליקציה מטעמים מסוימים.
- בוויקיפדיה קיימים ערכים רבים על אפליקציות, תוכנות ועסקים למטרות דומות, ולכן אין סיבה לא לכתוב ערך על אפליקציה זו מפני שהיא נוגדת למטרות רוח.
- ויקיפדיה היא סביבה מקוננת שגויה מוגבלת במקום, ולכן אין כל סיבה למחוק ערכים. יש להפיקו שהערך יהיה כתוב באופן מנוח ולא שיווקי, אולם בהחלט יש לו מקום בוויקיפדיה.

נימוק נוסף

לחצו על נימוק כדי לבחור. יש לבחור לפחות נימוק אחד. לחצו על "נימוק נוסף" כדי להוסיף נימוק משלכם. נסיים הקלדה לחצו על "סיום", ולאחר מכן לחצו על "שלח".

בשקופית זו מוצגת עמדתם של הטוענים כי אין למחוק את הערך שנכתב בוויקיפדיה על האפליקציה, והמבנה שלה דומה למבנה השקופית הקודמת. יש להקריא את טענת המתנגדים, המופיעה בבלון הדיבור מימין, ולעין עם התלמידים בנימוקים השונים. אפשר להקריא את הנימוקים, לבקש מאחד התלמידים להקריא אותם, או להשמיע אותם באמצעות לחיצה על כפתור ההשמעה שבצד כל נימוק.

המשימה לתלמידים היא לבחור את הנימוקים המשכנעים ביותר באמצעות לחיצה עליהם (לחיצה נוספת על הנימוק מבטלת את הבחירה). חשוב להדגיש באוזני התלמידים שכל הנימוקים ראויים ונכונים, אולם כשמקיימים דיון כדאי להשתמש בנימוקים הרלוונטיים ביותר כדי לשכנע את הצד השני, וכך יש לעשות גם כאן.

עודדו את התלמידים להציע גם נימוקים משלהם באמצעות לחיצה על הכפתור "נימוק נוסף". לאחר הקלדת הנימוק יש ללחוץ על כפתור "סיום", ולאחר מכן על כפתור "שלח".

בפן האורייני, חשוב להבחין בין הטענה (הבעת הדעה) לבין הנימוקים המחזקים את הטענה. השקופית כולה מבטאת את העמדה המלאה המורכבת מטענה ומנימוקים. אפשר להפנות את תשומת לבם של התלמידים לכך שחלק מן הנימוקים של המסכימים הם בעצם הפרכות לנימוקים של המתנגדים.

שקופית 8 "ראש בראש"

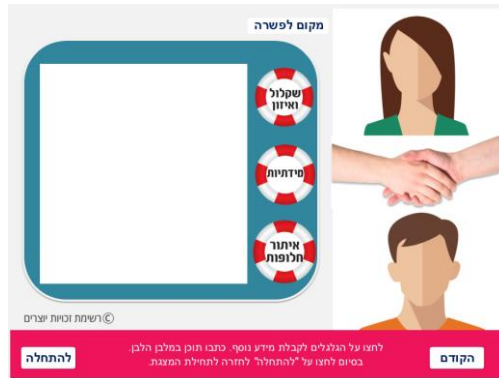
בשקופית זו מוצגים שני הצדדים זה מול זה. יש ללחוץ על כפתורי "הנימוקים" בכל צד כדי לראות את הנימוקים המרכזיים שנבחרו בשלבים הקודמים, ואת הנימוקים שהתלמידים הוסיפו. עודדו את התלמידים להציע נימוקים נוספים.

שאלות לדיון:

1. איזה מן הצדדים היה משכנע יותר? מדוע?
2. האם היו נימוקים שחידשו לכם משהו או הפתיעו אתכם?
3. האם דעתכם בנושא השתנתה בעקבות הנימוקים של אחד הצדדים?

לאחר ההאזנה לנימוקי שני הצדדים ובעקבות הדיון, יש לעבור להצבעה בכיתה ולהטות את המאזניים בהתאם להכרעת הכיתה על ידי לחיצה על "למחוק" או "לא למחוק". ניתן לחזור למצב של אי-הכרעה על ידי לחיצה על כפתור = שנמצא מתחת למאזניים.

שקופית 9 מציאת פתרונות חלופיים

בשקופית זו התלמידים מוזמנים להציע הצעות לגישור בין שני הצדדים, ולהעלות פתרונות נוספים להתנגשות שתוארה לעיל בין הזכויות לאינטרסים. משימה זו מחייבת גמישות מחשבתית וחשיבה "מחוץ לקופסה" והיא נועדה לעודד חשיבה יצירתית.

את ההצעות שמעלים התלמידים יש לכתוב בחלונית הכתיבה הגדולה שבמרכז המסך. במקרה הצורך אפשר להיעזר ב"גלגלי ההצלה" המוצעים:

- **"שקלול ואיזון"** – ניסיון לצמצם את הפגיעה בכל אחת מן הזכויות למינימום הנדרש. **למורה לאזרחות** – שקלול ואיזון נלמדים כדרך שבה פועל בדרך כלל בית המשפט כדי לפתור התנגשות בין זכויות. מובן שכאן אין הכוונה להחלטה שיפוטית, אלא לניסיון להיעזר בקו החשיבה הזה כדי לפתור את הבעיה ברמה המקומית.
- **"מידתיות"** – נסו להציע פתרון שתוצאותיו לא יפגעו במעורבים מעבר למינימום הנדרש.
- **"איתור חלופות"** – הצעת פתרונות שונים לגמרי שיענו על הצרכים של כל הצדדים בדרכים אחרות.

שאלות לסיכום:

1. מה עדיף לדעתכם – היענות מלאה לאחד משני הצדדים או פתרונות הגישור שהוצעו? מדוע?
2. האם לדעתכם הצדדים יהיו מרוצים מהפתרונות המוצעים?
3. מה למדתם מן הפעילות על התמודדות עם התנגשות בין זכויות?
4. האם במהלך הפעילות קיבלתם כלים שתוכלו לאמץ בדיונים בבית או בין חברים? אם כן, אילו?

למורה:

אודות האפליקציה שבהשראתה נוצרה הפעילות יש [ערך בוויקיפדיה](#).